

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертасияи Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид дар мавзуи: «Такмили механизми иқтисодии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об» (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон), барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 – Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент)

Захираҳои об дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва минтақаҳои он чун дигар захираҳои табӣ қисми таркибии қувваҳои истехсолкунанда ба ҳисоб мераванд. Дар шароити имрӯзai иқтисодӣ баробари рушди қувваҳои истехсолкунанда робитаи ҷомеаи инсонӣ бо муҳити табӣ торафт устувор мегардад. Ҳарчанд рушди қувваҳои истехсолкунанда ба беҳбудии муҳити зист мусоидат мекунад, баъзан аз худ таъсироти манғӣ низ бокӣ мегузорад. Ин таъсиротро муаллиф бештар ба ҳаробшавӣ ва ифлосшавии захираҳои табӣ рабт додааст. Вобаста ба ин, имрӯз зарурати таҳияи механизми самараноки иқтисодии идоракуни истифодабарии захираҳои табӣ ба таври ҷиддӣ торафт бисёр аён мегардад. Ҳаллу фасли масоил ва мушкилоти зикргардида зарурияти такмили механизми иқтисодии идоракуни обиистифодабариро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдик мекунанд ва ба ҳадафу вазифаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии мамлакат дар ояндаи наздик мутобикат намуда, муҳиммияти мавзуи номбурдaro арзёбӣ менамоянд.

Муаллиф қайд менамояд, ки баландбардории самаранокӣ ва истифодаи сарфакоронаи захираҳои об бо роҳи ташаккули механизми даҳлдори иқтисодии идораи обиистифодабарӣ яке аз масъалаҳои муҳим ба шумор меравад. Зарурати таҳқиқи масъалаи мазкур бо он асоснок карда мешавад, ки асосҳои назариявӣ ва усулии ҳалли мушкилот, аз он ҷумла ислоҳоти идоракуни давлатии обиистифодабарӣ дар шароити иқтисоди бозорӣ, ташкили баҳодиҳии самараноки арзиши нерӯҳои обио захиравии минтақаҳо, такмили муносибатҳои иқтисодӣ дар раванди истифодабарии захираҳои об ба таври нокифоя таҳия гардидаанд.

Ба ақидаи муаллиф, истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об аз низоми ҷорабиниҳо, ки ба ташкили имкониятҳои воқеӣ ва эҳёи ҳавасмандии истифодабарандагони об оид ба сарфакорӣ ва самаранокии истифодабарии захираҳои об равона шуданд, иборат аст. Ҳалли мушкилоти мазкур имконият медиҳад, ки манфиатҳои соҳибмулки объекти об (давлат) ва истифодабарандагони об бо назардошти дараҷаи устувории экосистемаҳои табиии об мувоғиқ карда шаванд.

Мавриди зикр аст, ки дар шароити ҳозира захираҳои об омили муҳим ва стратегии рушди иҷтимоию иқтисодии ҳар кишвар мебошанд. Маҳз ба ин сабаб захираҳои об на танҳо дар рушди соҳаҳои истехсолоти моддӣ, гидроэнергетика, инфрасоҳтор ва соҳаҳои хизматрасонӣ аҳамияти нотакори стратегӣ доранд, балки дар таъмини шугли аҳолӣ, ҳалли як қатор вазифаҳои муҳими иҷтимоӣ ва афзалиятҳои рушди миллӣ

ва минтақавī нақши асосī мебозанд. Вобаста ба ин, захираҳои об, чун захираҳои дигари табий қисмати таркибии маңмұи захираҳои хөчагии миллī маңсұб мейбанд ва дар таъмини тақрористеңсөли оддию васеъи иқтисодиети мамлакат нақши муҳим доранд.

Бояд қайд кард, ки дар назарияи рушд таҳқиқи мүшкілоти истифодабарии самараноки захираҳои табий, алалхусус захираҳои об яке аз салтхои асосī ва ояндадори дори аҳамияти муҳими стратегий мебошад. Файр аз ин, барои иқтисодиети минтақавī мүшкілоти истифодабарии босамари хөчагидории захираҳои об ва таҳияи модели нави идоракуни онҳо афзалиятнок маңсұб мейбад.

Ба ақидаи муаллиф, дар раванди гузариш ба низоми истифодабарии устувори об сиёсати давлатии об тамоми маңмұи chanbaъхои истифодабарī ва ҳифзи захираҳои обро аз мавқеи ҳифзи тавозуни байни манғиатҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва экологияи давлат ба ҳам пайванд месозад. Мақсади асосии идоракунӣ захираҳои об дар ин маврид таъмини дастрасии оби истифодабарии устувор мебошад, ки ҳифз ва истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об, ҳамчунин рушди ҳамоҳангшудаи 16 низомҳои иқтисодӣ, экологӣ ва иҷтимоии ҳавзаҳои обро таъмин менамояд. Татбиқи ҳадафҳои давлат оид ба сиёсати об зарурати додани хусу-сияти маңмӯй банизоми идоракунионқилонаи фаъолияти хөчагии об ва таҳияи механизмҳо барои иҷрои ҳаматарафаи вазифаҳои онро муҳим гардонидааст.

Ҳамзамон муаллиф дуруст қайд менамояд, ки тағиироти дар иқтисоди мамлакат ва вазъи экологияи кишвар баамаломада зарурати таҳқиқи иловагиу амиқи мүшкілоти истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби минтақа, ҳифз ва барқароркунии онро дар асоси ташаккули муносибатҳои самараноки иқтисодӣ зимни истифодабарии об талаб мекунад. Дар назарияи иқтисод мүшкілоти баҳодиҳии арзиши нерӯҳои захиравӣ нокифоя омӯхта шуда, танҳо фишангҳои алоҳидаи иқтисодии танзими истифодабарии оби минтақа ба зътибор гирифта шудаанд. Дар ин маврид пардохтҳои истифодабарии об бо арзёбии самараноки иқтисодии захираҳои об алоқаманд карда нашудаанд. Низоми мавҷудаи пардохтҳо бояд ҳавасмандии зарурии истифодабарии сарфакоронаи об, кохиши харочот дар хөчагии об, истифодабарии самараноки нерӯҳои обиу захиравиро таъмин намояд. Ҳамчунин, низоми мавҷудаи идоракуни истифодабарии захираҳои об ба принципҳои ҳавзванию ҳудудӣ ва истифодабарии сарфакоронаи об мувофиқат намекунад ва иҷрои муносибатҳои бозориро дар хөчагии об мүшкіл гардонидааст.

Автореферати диссертатсияи Қаландарзода Насибуллои Махмадсаид бо забони давлатӣ навишта шуда, хulosса ва натиҷаҳои таҳқиқот ҷавобгӯи талабот буда, аҳамияти намоёни назариявию амалиро фарогир мебошад. Диссертант ва рисолаи илмӣ зинаҳои гуногуни назорату санчишҳоро бомуваффақият паси сар намудаанд.

Автореферат ва мақолаҳои ба нашр расонидаи муаллиф мазмун ва мундариҷаи асосии диссертатсияро дар бар мегирад. Аммо дар баробари ҷанбаҳои мусбӣ аз таҳлили автореферат хulosса кардан мумкин аст, ки дар диссертатсия баъзе камбудиҳо низ ба назар мерасанд, ки ба инобат

гирифтани онҳо барои таҳқиқотҳои ояндаи диссертант самаранок арзёй мегарданд:

1. Хуб мешуд, ки агар муаллиф омилҳои ба истифодаи сарфакоронаи захираҳои обӣ таъсирбахшро ба гуруҳҳо чудо карда, дар шакли ягон расм пешниҳод мекард.

2. Дар автореферат ҳисоби самаранокии иқтисодӣ аз ҷорабинҳои пешниҳодгардида нишон дода нашудааст.

Эроди зикршуда бештар ҳусусияти тавсиявӣ дошта, сатҳи арзёбии таҳқиқоти илмиро паст намекунад.

Бо натиҷагирий аз автореферат, дар маҷмуъ кори пешниҳодшуда дар мавзуи «Такмили механизми иқтисодии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об» (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон) аз рӯи натиҷаҳои назариявӣ ва амалии худ кори анҷомёфта ва ҷавобгуйи талаботҳои тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ буда, муаллиф - Қаландарзода Насибуллои Махмадсаид сазовори дараҷаи номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 – Менечмент, маркетинг ва нарҳгузорӣ (менечмент) мебошад.

Муқарриз: доктори илмҳои иқтисодӣ,
профессори кафедраи иқтисодиёти
ҷаҳони ДДТТ

Хоҷаев П.Д.

Имзои Хоҷаев П.Д.-ро тасдик менамоям.

Сардори шуъбаи қадрҳо ва
корҳои маҳсуси ДДТТ

Пирзода С.С.

